

Аляб'єва О.М.
*аспірант кафедри транспортної техніки і логістики,
завідувач аспірантури
Київської державної академії водного транспорту
імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного*

Alyabieva O.M.
*Graduate Student,
Head of the Postgraduate Department of
Kyiv State Maritime Academy named after
Hetman Petro Konashevich-Sahaydachny*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ЛОГІСТИКА» ТА «ЛОГІСТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ»

THE THEORETICAL FUNDAMENTALS OF THE FORMATION OF CONCEPTS "LOGISTICS" AND "LOGISTICS MANAGEMENT"

Анотація. У статті розглянуто наукові аспекти розвитку поняття «логістика» та «логістичне управління», визначено, що є об'єктом дослідження в логістиці та логістичному управлінні. Теоретичне дослідження термінів «логістика» та «логістичне управління» дало можливість визначити, що під логістикою розуміється наукова і практична діяльність підприємств, пов'язана з організацією, управлінням, оптимізацією рухів матеріальних, фінансових та інформаційних потоків від джерел сировини до кінцевого споживача. В статті було визначено, що в сучасних ринкових умовах логістика може стати інструментом досягнення поставлених цілей не тільки для підприємства, а також для економіки держави в цілому.

Ключові слова: логістика, логістична компанія, перерозподіл, транспорт, організація процесу, управління.

Постановка проблеми. Розвиток економіки нерозривно пов'язаний з логістикою. Тому метою статті є дослідження особливостей розвитку понять «логістика» та «логістичне управління» задля розуміння функціональних особливостей логістики. Логістика є відносно молодого наукою. Багато питань, що відносяться до її понятійного апарату і термінології, постійно уточнюються і змінюються, наповнюючись новим змістом. Тобто вирішення всього комплексу питань, пов'язаних з процесами обігу сировини, матеріалів і готової продукції, доведенням їх від постачальників до підприємств-виробників і від останніх до кінцевих споживачів відповідно до їх вимог, потребує дослідження теоретичних основ також. Важливість роз'яснення цієї проблеми на теоретичному рівні обумовлює подальший ефективний розвиток логістичних процесів в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Вагомий внесок у розробку теоретичної бази логістики зробили В. Амітан, А. Гаджинський, С. Крикавський, Л. Миротин, Л. Сергєєв, О. Тридід, А. Чудаков, Н. Чухрай, С. Боняр, Г. Кучерук, Е. Тмошук, С. Мочерний.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасних умовах ринкової економіки надзвичайно важливим є планування перевезення вантажу, пасажирів з найменшими витратами та з найбільшою економією часу. Особливості сучасного економічного розвитку створюють усі передумови для поширення логістики у господарській діяльності. Обмеженість фінансових, енергетичних ресурсів, зростання тарифів на перевезення спонукають до вирішення зазначених проблем. Логістика взяла на себе всі функції швидкого та ефективного переміщення всіх видів вантажу.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження теоретичних основ поняття «логістика» та «логістичне управління».

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «логістика» донедавна було відоме лише вузькому колу спеціалістів, але сьогодні активно набуває широкого розповсюдження в світі та в Україні [1, с. 13].

Ми з'ясували, що термін «логістика» має багатовікову історію. Так, наприклад, стародавні греки вже визначали це як «мистецтво виконання розрахунків»; римляни в свою чергу визначали дане поняття як «правильний розподіл продуктів»; у великому англо-російському словнику слово «logistics» перекладається як: 1) тил і постачання; 2) матеріально-технічне забезпечення; 3) організація та здійснення роботи тилу.

В сучасні іноземній та в вітчизняній літературі виокремлюють різні визначення даного поняття. В багатьох наукових джерелах основним визначенням логістики прийнято вважати визначення військового теоретика А. Жоміні, який зазначав, що логістика включає в себе планування, управління, матеріальне і продовольче забезпечення військ, а також визначення місця їх дислокації, укріплень [5, с. 34].

Аналіз робіт вітчизняних науковців показав, що, наприклад, В. Литвиненко, А. Родніков визначають логістику як комплексний напрям в науці, який охоплює проблеми управління матеріальним та інформаційним потоком у їх взаємодії [2, с. 55].

Варто також відзначити позицію В. Сергєєва, який визначив дане поняття як «інтегральний інструмент менеджменту, що сприяє досягненню стратегічних, тактичних або оперативних цілей організації бізнесу за рахунок ефективного з погляду зниження загальних витрат і задоволення вимог кінцевих споживачів щодо якості продукції і послуг управління матеріальними і/або сервісними потоками, сукупними їм потоками інформації і фінансових коштів» [3, с. 45]. Л. Миротин визначає дане поняття як

«науку про організацію спільної діяльності менеджерів різних підрозділів підприємства, групи підприємств з метою ефективного просування продукції за ланцюгом «закупівля сировини – виробництво продукції – розподіл», а також цілеспрямованих транспортно-людських потоків на основі інтеграції і координації операцій, процедур і функцій, що виконуються у рамках даного процесу з метою мінімізації загальних витрат ресурсів» [11, с. 8].

Якщо аналізувати досвід зарубіжних науковців, варто відзначити, що більшість з них трактує поняття «логістика» як процес планування, реалізації та контролю економічно ефективного переміщення і складування сировини, запасів незавершеного виробництва, готових виробів та пов'язаних із цим послуг, та відповідної інформації з місця походження до місця споживання для забезпечення відповідності вимогам споживачів [5]. Варто звернути увагу на роботу Дж. Хескета, який визначав логістику як «сукупність видів діяльності з управління потоками продукції, координації виробництва і ринків збуту за встановленого рівня послуг з мінімальними витратами» [12, с. 5]. М. Окландер визначав логістику як «інтегровану функцію управління матеріальними потоками» [5, с. 45].

Дж. Бушер розрізняв це як «процес планування, реалізації і управління ефективним економічним рухом і збереженням сировинних матеріалів, незакінченого виробництва, готової продукції, пов'язаної з цим інформації з пункту виникнення в пункт споживання з метою забезпечення відповідності вимогам споживачів» [6, с. 32].

Проведений теоретичний аналіз робіт вітчизняних та зарубіжних вчених дає можливість визначити об'єкт дослідження в логістиці – це логістичний потік (матеріальний, інформаційний, фінансовий, потік послуг).

Як ми розуміємо, всі тлумачення даного поняття є різними та багатофункціональними, але спільною рисою всіх зазначених нами визначень є організація, управління потоками, стратегічність, тактичність дій.

Ми також згодні з думкою, що можна виділити два основні наукові підходи до трактування поняття «логістика», які принципово відрізняються один від одного та одночасно охоплюють головні еволюційні етапи даного поняття:

– перший підхід – об'єктом логістики є процес фізичного поширення продукції або процес її руху від сировини до кінцевого споживача;

– другий підхід – об'єктом логістики є логістичний потік, тобто вся різноманітність потокових процесів як у сфері виробництва, так і в сфері обігу, що власне розширює сферу застосування логістики, адже об'єктами дослідження в даному підході є матеріальні, фінансові, інформаційні, людські та інші ресурси [2, с. 88]. Цьому сприяла глобальна революція в науці та техніці, формування інфраструктури господарства кожної країни та всього світу, яка об'єднує всі галузі в єдину глобальну логістичну систему.

Проведений нами детальний аналіз теоретичних основ визначення поняття «логістичне управління» показав, що найбільш поширеним визначенням є процес формулювання стратегії, планування, управління і контролю за переміщенням і складуванням сировини, матеріалів, виробничих запасів, готових виробів та формуванням інформації від пункту виникнення до пункту використання (споживання) з метою найефективнішого пристосування та задоволення потреб клієнта [3, с. 65]. Варто відзначити визначення цього поняття, дане Б. Паласюком: це «логістичне управління, яке полягає в цілеспрямованому впливі на логістичні потоки з метою синхронізації їхньої взаємодії і досягнення ефекту синергізму». Л. Фролова визначала логістичне управління як цілеспрямований вплив на просторово-часове балансування бізнес-процесів, пов'язаних з формуванням потоків матеріальних і нематеріальних цінностей, метою якого є ефект синергізму, що проявляється в чистому грошовому потоці підприємства.

І. Струтинська зазначала, що логістичне управління – це процес приведення інфраструктури підприємства до стану рівноваги або досягнення цілей з ефективного забезпечення та обслуговування логістичних процесів та операцій на підприємстві [10, с. 32].

На нашу думку, найбільш наповненим є визначення С. Мочерного, який визначив логістичне управління як процес формулювання стратегії, планування, управління і контролю за переміщенням і складуванням сировини, матеріалів, виробничих запасів, готових виробів та формуванням інформації від пункту виникнення до пункту використання (споживання) з метою найефективнішого пристосування та задоволення потреб клієнта» [9, с. 78].

Проведений нами аналіз теоретичних підходів до визначення поняття «логістичне управління» дозволив надати узагальнене визначення даного поняття. Ми можемо виокремити логістичне управління як підхід організації до діяльності підприємства, що ґрунтується на засадах та принципах логістики, характеризується системною комплексністю управління товарно-матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками задля досягнення ефекту синергії з метою задоволення потреб підприємства та запитів споживачів з мінімальними витратами ресурсів та часу.

Загальною метою логістичного управління є реалізація й узгодження економічних інтересів безпосередніх і опосередкованих учасників господарських процесів [4, с. 90].

Висновки. Отже, логістичне управління узгоджує економічні інтереси учасників підприємницьких ресурсів шляхом найефективнішого використання наявних ресурсів в найбільш оптимальні терміни. Ефективне логістичне управління – це таке узгодження, яке має призвести до загального зміцнення позицій підприємства на ринку та підвищити його конкурентоспроможність на зовнішньому ринку.

Список використаних джерел:

1. Тридід О.М. Логістика : [навч. посіб.] / О.М. Тридід. – К. : Знання, 2008. – 566 с.
2. Хвищун Н.В. Сутність поняття «логістика»: ретроспективний аналіз / Н.В. Хвищун // Ефективна економіка. – № 11. – 2012.
3. Сергеев В.И. Логистика: аналитический обзор / В.И. Сергеев. – СПб.: Организация об-ва «Знание», 1996. – 27 с.
4. Николайчук В.Е. Логистика: теория и практика управления: учебн. пособие / В.Е. Николайчук, В.Г. Кузнецов. – Донецк: НОРД-ПРЕСС, 2006. – 540 с.
5. Lambert D.M., Harrington T.C. Establishing Customer Service Strategies Within the Marketing Mix // Journal of Business Logistics, 10. – №. 2. – 198 p.
6. Dietz W., Sasch B. Grunlage der Logistik. – Wien, 1971.
7. Bowersox D.J., Closs D.J., Logistical Management. – Mc millan Pudlishing, 3rd ed. 1991.
8. Тимошук, О.М., Кучерук Г.Ю., Мельник О.В. Логістична стратегія розвитку річкових портів України : [монографія] / [О.М. Тимошук, Г.Ю. Кучерук, О.В. Мельник]. – Київ. ППРЕД НАН України, 2015. – 208 с.

9. Мочерний С.В. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2. / С.В. Мочерний. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
10. Струтинська. І.В. Проблеми логістичного управління підприємствами / І.В. Струтинська / Наука й економіка. Менеджмент і маркетинг. – 2010. – № 4 (20).
11. Миротин Л.Б. Логистика для предпринимателя: основные понятия, положения и процедуры: [уч. пособие] / Л.Б. Миротин, И.Е. Ташбаев. – М.: ИНФРА. – М., 2002. – 252 с.
12. Heskett J.L. Logistics: Essential to Strategy // Harvard Business Review. – 1977. – November-December. – P. 4–11.

Аннотация. В статье рассмотрены научные аспекты развития понятия «логистика» и «логистическое управление», определено, что является объектом исследования в логистике и логистическом управлении. Теоретическое исследование терминов «логистика» и «логистическое управление» дало возможность понять, что под логистикой понимается научная и практическая деятельность предприятий, связанная с организацией, управлением, оптимизацией движений материальных, финансовых и информационных потоков от источников сырья до конечного потребителя. В статье было определено, что в современных рыночных условиях логистика может стать инструментом достижения поставленных целей не только для предприятия, но и для экономики государства в целом.

Ключевые слова: логистика, логистическая компания, перераспределение, транспорт, организация процесса, управление

Summary. The article deals with the scientific aspects of the development of the concept of “logistics” and “logistics management”, it is determined that an object of research in the logistics and logistics management. Theoretical studies of the terms “logistics” and “logistics management” has made it possible to understand what is meant by logistics scientific and practical activity of the enterprises associated with the organization, management, optimization of the movements of material, financial and information flow for consumer. In this way, in the current market conditions the logistics can be a tool to achieve the goals, not only for businesses, but also for the economy of the state as a whole.

Key words: logistics, logistics company, redistribution, transport, organization to process, control.